

ProRail

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

KCI: Klimaatneutrale & Circulaire infraprojecten

ProRail Transitiepad Energievoorziening

Break-out Roadmap EV
Peter van Schaik (ProRail)
Stijn Debets (ProRail)
Sven Gruters (ProRail)
Joost Meijer (TG)

6 juli 2021

Agenda

1. Inleiding KCI, Energievoorziening & proces
2. Ontwikkelingen Railgebonden gebouwen (RGG)
3. Ontwikkelingen Koper ('Koperdeal')

- Korte break -
4. Potloodschets Roadmap & Mural
5. Terugkoppeling / discussie
6. Afsluiting & vervolg

Inleiding: ambitie KCI-strategie

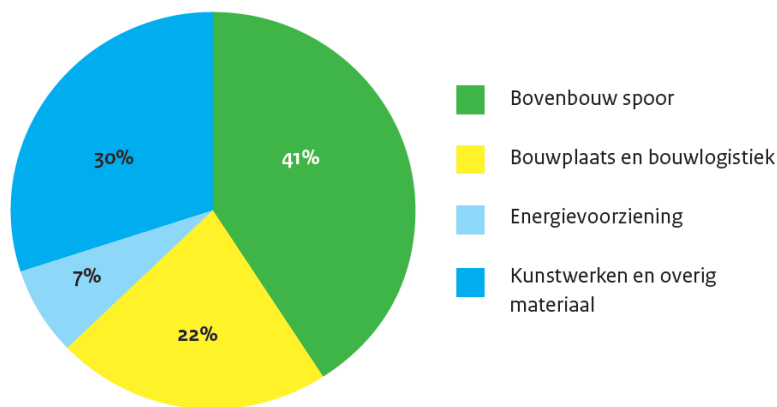
Inleiding: KCI & Energievoorziening

- Het transitiepad Energievoorziening gaat over duurzaam ontwerpen, bouwen en onderhouden van de energievoorziening bij ProRail t.a.v. de winning en productie van de benodigde materialen:
  - Koper (zoals bovenleiding, kabels, voedingen)
  - Draagconstructie (portalen)
  - Railgebonden gebouwen
  - Wisselverwarming

ProRail test funderingsblokken van gerecycled beton in Lage Zwaluwe

CO₂-uitstoot x transitiepad in CO₂-eq

Figuur 6 CO₂-uitstoot ProRail 2017 per transitiepad

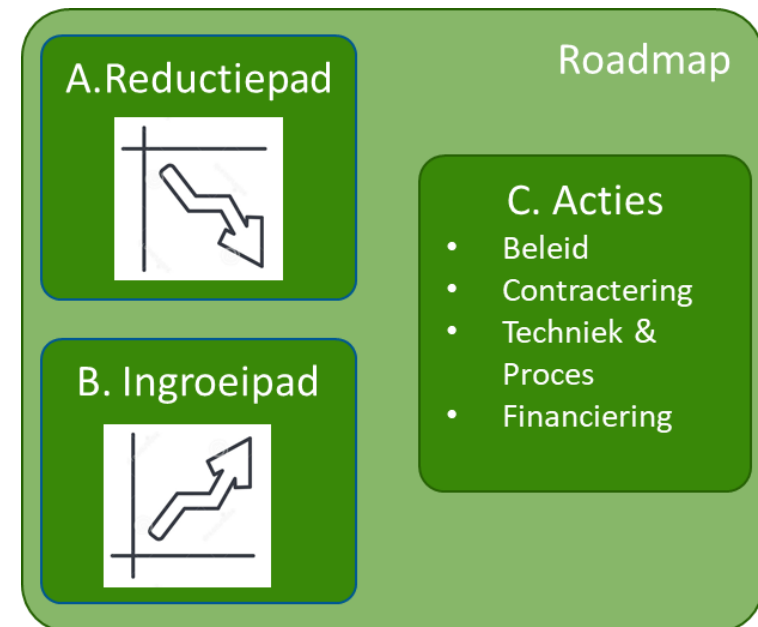
CO₂-uitstoot spoorinfra ProRail per transitiepad

CO ₂ in kton CO ₂ -eq/jaar per transitiepad	2013/2017 ⁴
Bovenbouw spoor	48
Bouwplaats en bouwlogistiek	26
Energievoorziening	8
Kunstwerken en overig materiaal	34
Totaal	115

Roadmap Energievoorziening

- In 2021 samen met marktpartijen roadmap opstellen.
- Hoofdvragen Roadmap:
  - (1) Hoe ziet de verduurzaming van TP Energievoorziening er tot 2030 uit?
  - (2) Welke belemmeringen zijn er in de route naar 2030?
- Acties op de volgende thema's:
  - Beleid & regelgeving: randvoorwaarden t.a.v. beleid, governance, samenwerking?
  - Inkoop / contractering: contracteisen, gunningscriteria, MKI (+monitoring)
  - Techniek & proces: innovaties in techniek, procesverbeteringen, pilots.
  - Financiering: hoe benodigde ontwikkelingen financieren?

Proces tot nu toe

- April: brede startbijeenkomst 'Klimaatneutrale en circulaire infrastructuur'.
- Enkele verdiepende interviews met geïnteresseerde marktpartijen
- Diverse sessies met experts binnen ProRail:
  - Koper, portalen, railgebonden gebouwen
  - (Wisselverwarming volgt komende periode)
- 6 juli: vervolgsessie t.b.v. terugkoppeling potloodschets roadmap

Presentatie Railgebonden Gebouwen (RGG)

6-7-2021 / Stijn Debets

Wat zijn Railgebonden Gebouwen (RGG)?

Robuust

Goedkoop

Eenvoudig

Canvas graffiti

Niet herkenbaar
ProRail

Gebouwen waar techniek
opgesteld staat die
rechtstreeks invloed heeft
op het spoor

Totaal ±1.300

17 verschillende typen

Niet (altijd)
passend in/bij
omgeving

Nadelen huidig beleid RGG

- Elk gebouw nieuwe ontwerpkosten
- Lange bouwtijd en buitendienststellingen
- Sluit bij techniekwissel niet aan op ruimte behoefte
- Lange ombouwtijd/-kosten bij techniekwissel
- Hoge beheerkosten (zeker bij blusgas)
- Canvas voor graffiti spuiters
- **Sluit niet aan op duurzaamheidsdoelstellingen**
  - **2030 - energieneutraal**
  - **2030 - circulair**
  - **2050 - CO2 neutraal**

Energie

Mobiliteit

Natuur

Materialen

CO2-waarden RGG huidige beleid

Gemiddeld RGG:

- Oppervlak: 70 m²
- Hoogte: 4 m
- Kruipruimte: 1 m

Materialisatie RGG:

- Beton
- Isolatie
- Kalkzandsteen

Materiaal	m ³ / m ²	m ³ / RGG	kg / m ³	Massa (ton)	CO ₂ / ton	CO ₂ (ton)	1300 RGG (ton)	kiloton
Beton	0,72	50,40	2.400,00	120,96	0,30	36,29	47.174,40	47,17
Isolatie (werkvloer, afschotisolatie)	0,40	28,00	40,00	1,12	3,30	3,70	4.804,80	4,80
Kalkzandsteen / lijmblokken met velling kanten	0,35	24,50	2.000,00	49,00	0,01	0,37	474,57	0,47
Totaal				171,08		40,35	52.453,77	52,45

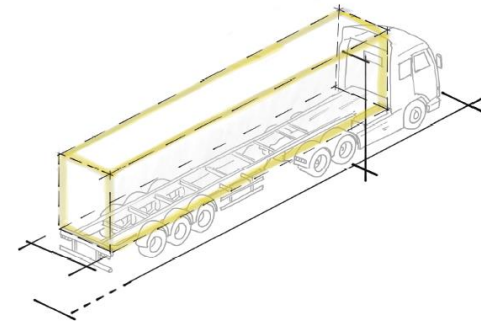
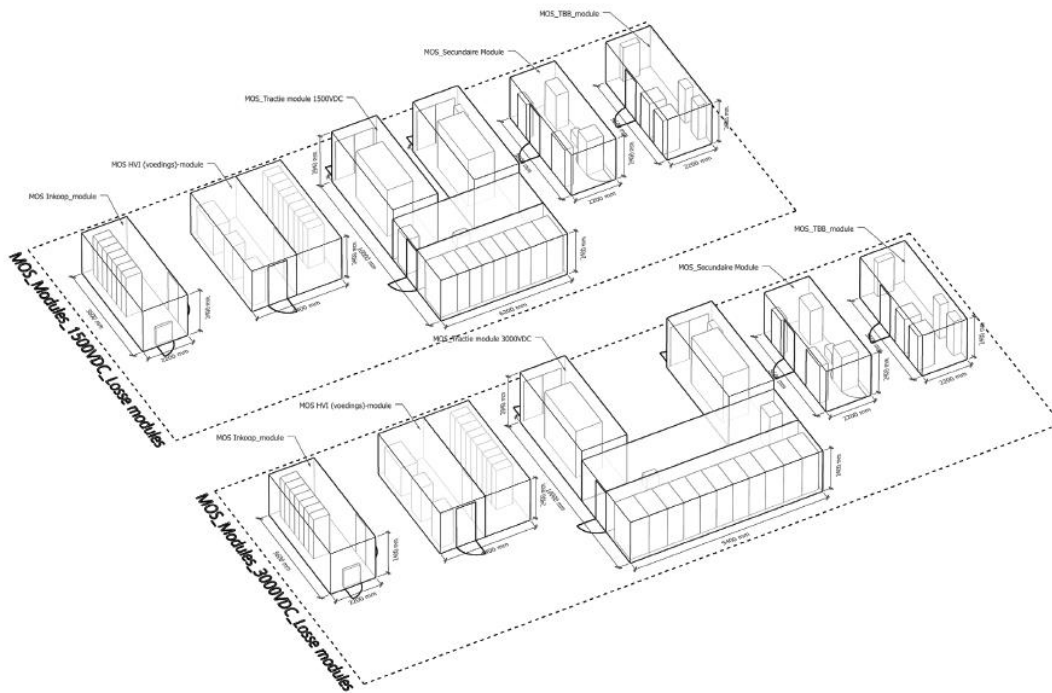

Duurzame ambities t.a.v. CO2 reductie

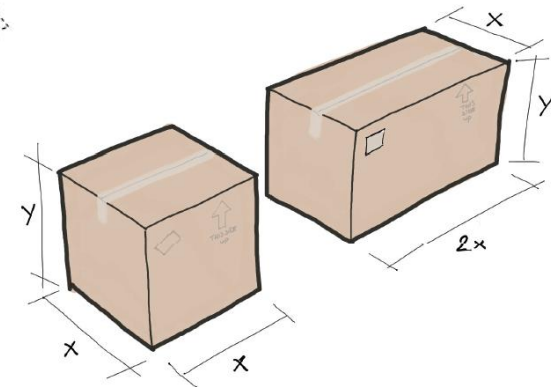
1. Conventionele bouw → Modulaire bouw incl. spoorse systemen
2. Niet duurzaam → Duurzame / biobased materialen
Volledig recyclebaar / herbruikbaar
Energie neutraal
Leven met omgeving

Modulair mogelijk?

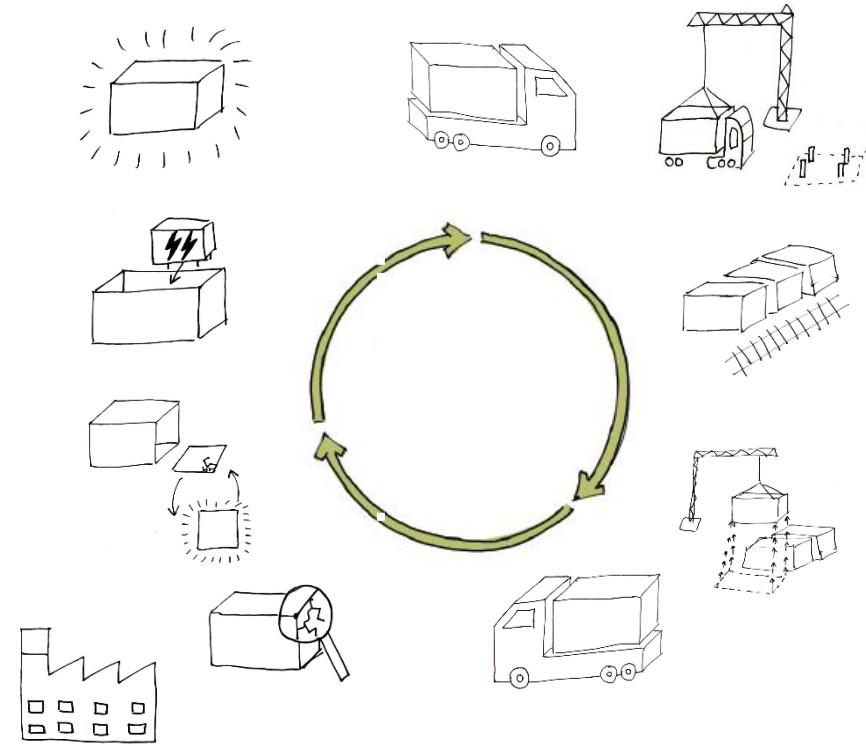
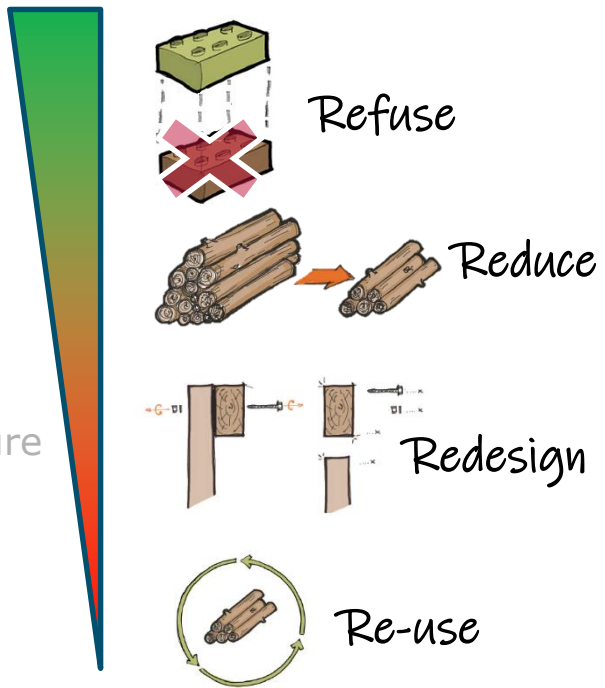
maximale hoogte van een transport is 4,25 meter.
maximale lengte van 27,5 meter.
maximale breedte is 3,50 meter.
maximale gewicht van 100 ton.

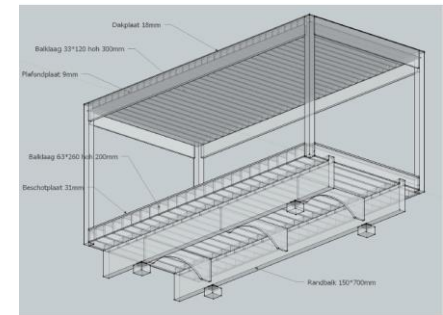
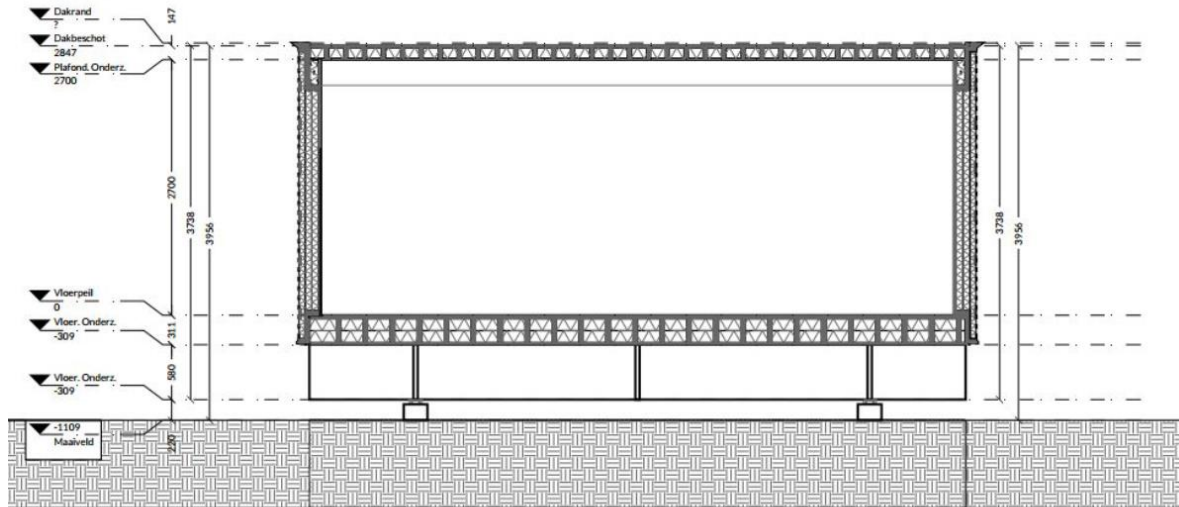
Circulair mogelijk?

- Refuse
- Reduce
- Redesign
- Re-use
- Repair
- Refurbish
- Remanufacture
- Re-purpose
- Recycle
- Recover

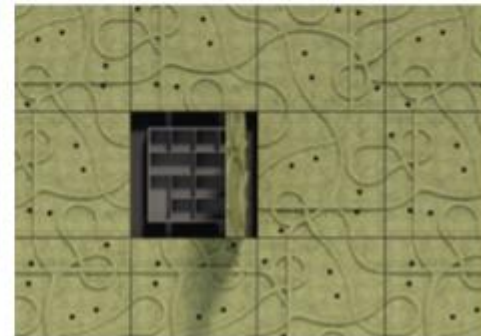
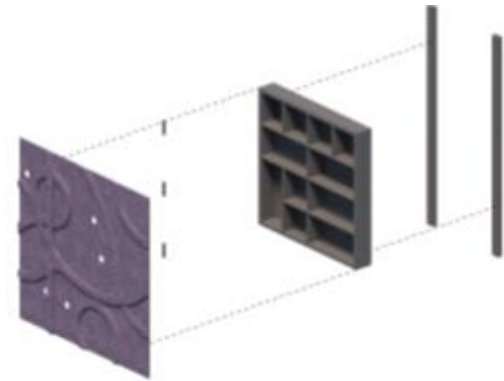

Biobased module - Sustainer Homes

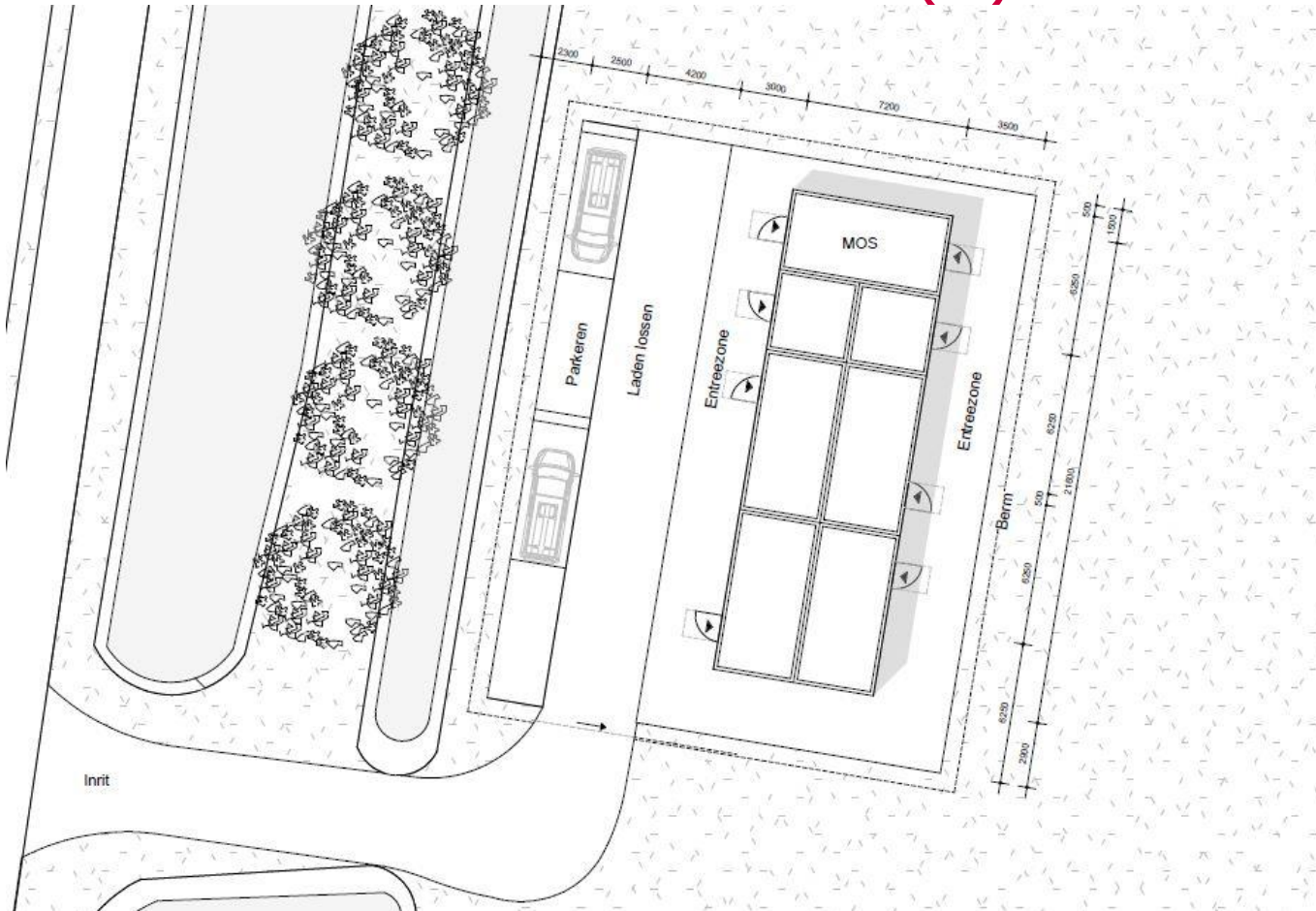

Biocomposiet gevel - Studio Marco Vermeulen

Modulair Onderstation Waarder (1)

Modulair Onderstation Waarder (2)

Eerste resultaten

Versie	Uitleg	CO2 uitstoot	MKI waarde
Beton conventioneel	Huidige conventioneel RGG, terug	5.241 kg*	€ 819**
Geopolymeer beton modulair	Vloer gemaakt van geopolymeer beton	3.071 kg	€ 96
Hout modulair	Volledig houten module met 4 steunpunten	889 kg	€ 106
Staal modulair	Stalen randbalken met houten opbouw	1.384 kg	€ 181

**Besparing 80%
nu al mogelijk!**

* Op basis van CO2 emissie ketenanalyse beton CO2-Prestatieladder Strukton Group BV (<https://strukton.com/-/media/files/corporate/nl/co2-prestatieladder/ketenanalyse-beton-2017.pdf>)

** Op basis van www.betonhuis.nl

Ontwikkelingen 'Koperdeal' - Sven Gruters

Kansen voor de koperketen

- Inzicht in koper
- Inzicht in de koperkingloop
- Plan van aanpak 2021

2020

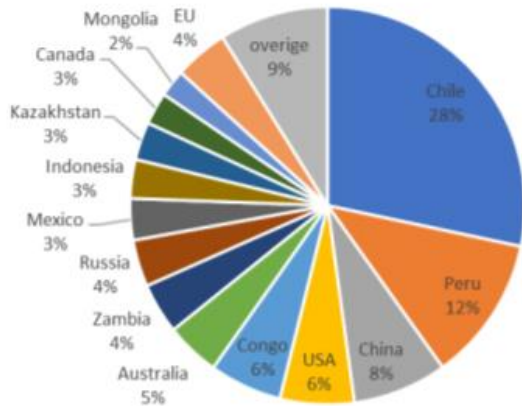
2021

Koperdeal 2.0

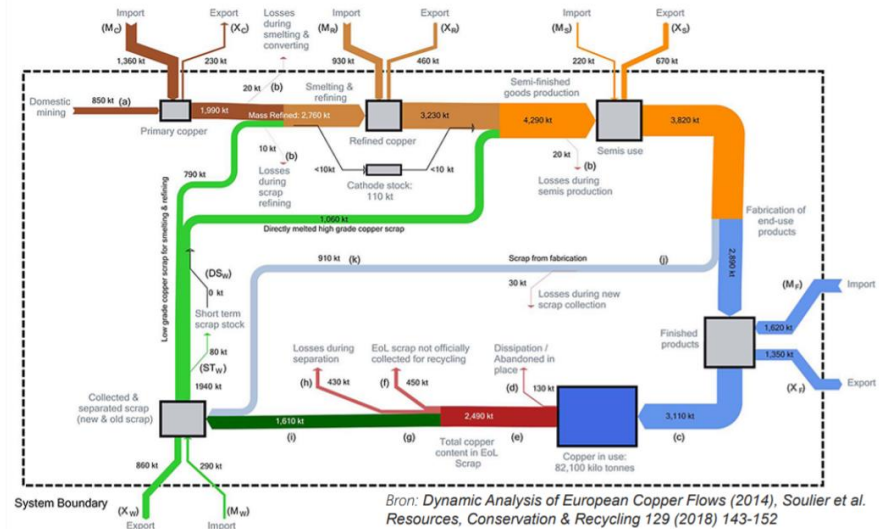
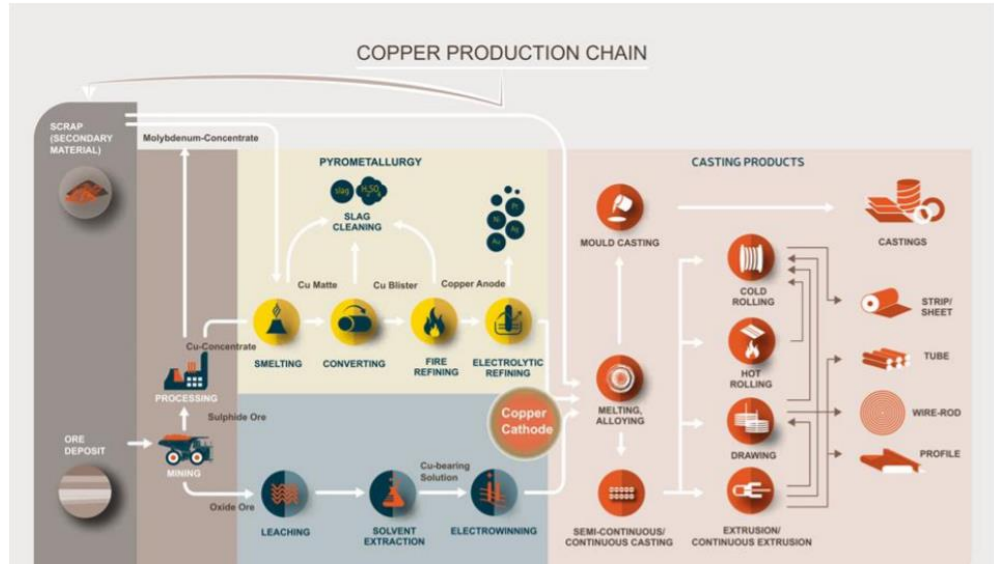
- Bovenleiding
- Railinfravoedingen
- Koperkringloop keten sluiten
- Circulaire werken met de markt

Koperkringloop

Bron: British Geological survey; bewerking TNO

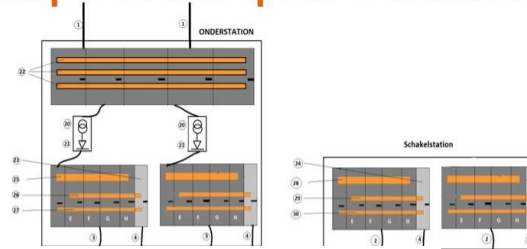
Bron: Dynamic Analysis of European Copper Flows (2014), Soulier et al. Resources, Conservation & Recycling 129 (2018) 143-152

Land	Aantal mijnen	Koperwinning (ton per jaar)	Aandeel van totaal
Polen	3	399000	52,6%
Zweden	4	99200	13,1%
Spanje	2	92950	12,2%
Bulgarije	3	87875	11,6%
Finland	3	32589	4,3%
Portugal	1	38000	5,0%
Roemenie	1	7600	1,0%
Cyprus	1	1754	0,2%
	18	758968	

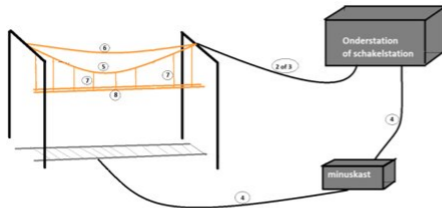

Inzicht in koper

Koper in het spoor – Tractievoeding - Spanningrail

Koper in het spoor – Tractievoeding - Bovenleiding

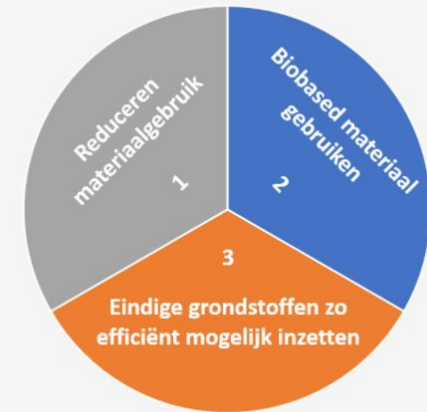

- Aanvulling BVL
- Schakelaarleidingen
  - Elektrische verbindingen

Al gewicht (kg)	levensduur (jr)	Totaal prijs (€) / levensduur	Vervangbaar	Hergebruik baar	Recyclebaar	CO2 Emisie (ton kg/CO2) / levensduur
2.936,64	36	€ 342.608,00	Nee	Ja	Ja	231,67
2.761,92	36	€ 322.224,00	Nee	Ja	Ja	217,88
2,25	30	€ 315,39	Aluminium	Ja	Ja	0,21
12,02	30	€ 1.682,10	Aluminium	Ja	Ja	1,34
3,20	30	€ 448,56	Aluminium	Ja	Ja	0,35
15,02	30	€ 2.102,63	Aluminium	Ja	Ja	1,42
1,50	30	€ 210,36	Aluminium	Ja	Ja	0,14
1,50	30	€ 210,36	Aluminium	Ja	Ja	0,14
0,40	30	€ 56,07	Aluminium	Ja	Ja	0,04
0,40	30	€ 56,07	Aluminium	Ja	Ja	0,04
0,40	30	€ 56,07	Aluminium	Ja	Ja	0,04

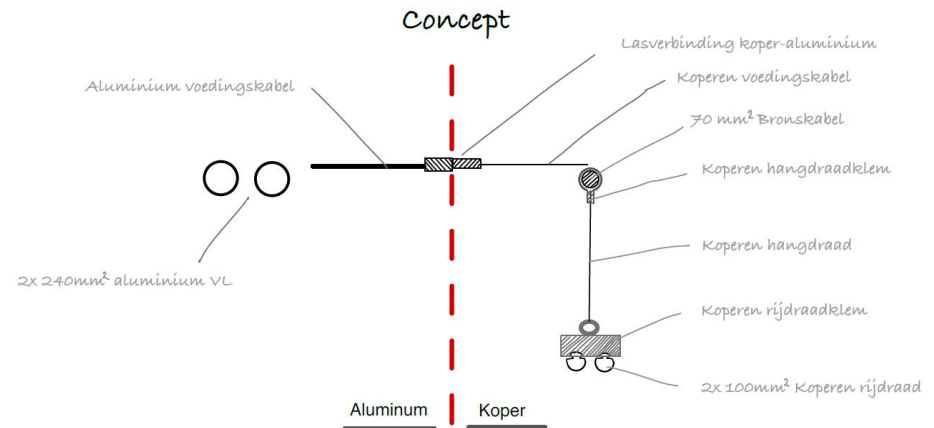
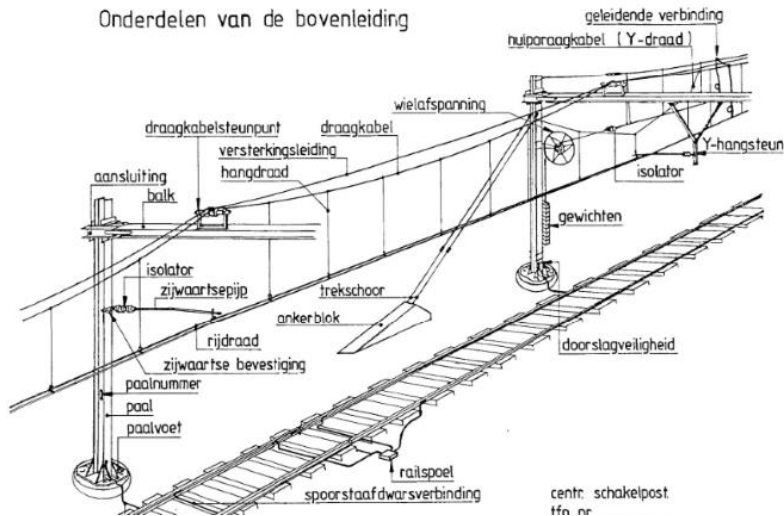
Tekening referentie nummer	Discipline	Locatie	Kabel omschrijving	Totaal gewicht Nederland (ton kg)	levensduur (jr)	Totaal prijs (€) / levensduur	Vervangbaar materiaal	Hergebruik	Recyclebaar	CO2 Emisie (ton kg/CO2) / levensduur
Voedingskabels										
1	Onderstations	Energiebedrijf - Onderstation [geen eigendom van ProRail]	10kV Voedingskabel	91,85	40,00	€ 2.985,26			Ja	6,52
2	Onderstations	Schakelstation - Bovenleiding	1.5 kV Voedingskabel	375,48	40,00	€ 12.208,10			Ja	26,66
3	Onderstations	Onderstation - Bovenleiding	1.5 kV Voedingskabel	1.680,00	40,00	€ 54.600,00			Ja	119,28
4	Onderstations	Minusspoorstaaf - onderstation (via minuskast)	retourkabel	2.632,31	40,00	€ 85.550,21	4x150 mm2 Aluminium		Ja	186,89
Bovenleiding										
5	Bovenleiding	Draagkabel	versterking	8.156,74	30,00	€ 1.359.456,00		Nee	Ja	772,17
6	Bovenleiding	versterkingsleiding	versterking	6.048,00	80,00	€ 378.000,00		Nee	Ja	214,70
7	Bovenleiding	Hangdraad	versterking	35,24	40,00	€ 4.404,38	Kunststof	Ja maar gebeurt niet	Ja	2,50
8	Bovenleiding	Rijdraad	1.5kV Voedingskabel	11.748,67	30,00	€ 1.958.125,97		Nee	Ja	1.112,21

Bovenleiding

- Meeste koper in ProRail systemen
- Vanuit historie en eigenschappen koper gebruikt
- Rijdraadontwikkelingen

Onderdelen van de bovenleiding

Reductie van 51% koper

Railinfravoedingen (1)

EMPLACEMENT KLUIFHOEK

Emplacementvoedingen
Baanvakvoedingen
Depotvoedingen

VERKEERSLEIDINGSPOST UTRECHT

Verkeersleidingsposten
Relaishuizen
Omvormergebouwen

Overwegen

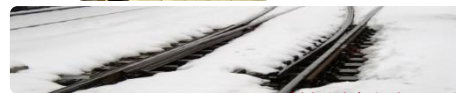
Seinen

Computersystemen voor treindienstleiders

Assentellers

(Elektrische) wisselverwarming

Wisselstellers

- Grootste gebruiker van geïsoleerde kabels
- Huidige kabels van koper

Railinfravoedingen (2)

- Energie distributie systeem naar 10kV
  - Transitie van 3kV naar 10kV
  - Stroomen worden kleiner minder doorsnede nodig
  - Uitrol bij ERTMS

ProRail Eindbeeld: Implementatie ERTMS

Toelichting huidige status roadmap

Potloodschets / eerste aanzet (concept) roadmap Koper

Koper	Periode 1 2022-2023	Periode 2 2024-2026	Periode 3 2027-2029	Periode 4 Vanaf 2030
Koper: ambitie hergebruik (%)	30%	40%	60%	80%
Beleid & regelgeving	- Systeem herontwerpen (bovenleiding)	- Acceptatie van tweedehands koper - Voorschriften aanpassen	- Koper vrijspelen uit het huidige systeem	
Contractering / inkoop	- MKI eisen herzien m.b.t. koper en/of hergebruik van materialen	- Kopercyclus inkopen i.p.v. alleen koper inkopen - Hergebruik koper opnemen in eisen		- Geen maagdelijk koper meer inkopen
Techniek & proces ontwikkelingen (o.a. innovatie)	- Markt motiveren te ontwikkelen - Ander type bovenleiding (focus op onderzoek en pilots)	- Opsporen van niet gebruikt koper in de grond - Verwijderstechnieken Koper ontwikkelen	- Realisatie ander type bovenleiding - Ander type stroomafnemer (minder slijtage rijdraad)	- Nieuwe standaard geïmplementeerd (B11)
Financiering	- Materialen op andere manieren gaan waarderen			

Potloodschets / eerste aanzet (concept) roadmap Portalen

Portalen	Periode 1 2022-2023	Periode 2 2024-2026	Periode 3 2027-2029	Periode 4 Vanaf 2030
Portalen: ambitie CO2-reductie bij nieuwbouw/vervanging	10%	20%	40%	60%
Beleid & regelgeving		- Aanpassen voorschriften / specificaties gericht op hergebruik (en afstemmen i.r.t. Europese NEN/ISO normen)		
Contractering / inkoop	- MKI-eisen herzien m.b.t. beton & staal en/of hergebruik van materialen - Onderzoek mogelijkheden 'as-a-service' contractvormen			
Techniek & proces ontwikkelingen (o.a. innovatie)	- Innovatietraject voor portalen: verduurzaming beton (fundering): betonakkoord (circulair beton), alternatieven voor wapeningsstaal alternatieven voor staal onderzoeken - Inrichten Proeftuin	- Ontwikkeling & implementatie nieuw type portalen		
Financiering	- Materialen op andere manieren gaan waarderen			

Potloodschets / eerste aanzet (concept) roadmap Railgebonden gebouwen

Railgebonden gebouwen				
	Periode 1 2022-2023	Periode 2 2024-2026	Periode 3 2027-2029	Periode 4 Vanaf 2030
Railgebonden gebouwen: ambitie CO2-reductie bij nieuwbouw/vervanging	10%	30%	50%	85%
Beleid & regelgeving	Uitwerken in hoeverre het gebruik van natuurlijke materialen en evt. 'carbon capturing' kan worden meegenomen in de CO2-berekeningen.	Aanpassen specificaties / ontwerpvoorschriften (in 2024 alle 'lessons learned' uit pilottraject verwerkt)		
Contractering / inkoop	- MKI-eisen herzien wat betreft hergebruik van materialen -Ontwikkeling nieuwe contractvormen (as a service?) of opslag RGG-modules? -Koploperproject met 5-10 gebouwen	Reguliere vervangingsopgave ca. 19 st./jr. Vanwege o.a. ERTMS ca. 26 st./jr. vanaf 2024.		
Techniek & proces ontwikkelingen (o.a. innovatie)	-LCA RGG uitwerken (2021) -Pilot onderstation Waarder (lopend); deze is al zoveel mogelijk modulair. -Pilot-modules in 2021-2022 (eerst bij RailCenter; eind 2022 pilot 'buiten') -Proeftuin voor materialisatie (bouw materiaal) -Architecten meerdere varianten meegeven. -Doorontwikkelen o.b.v. uitkomsten pilots	-Doorontwikkelen o.b.v. uitkomsten pilots		2030: eind product is er.
Financiering	Buca wordt uiteindelijk goedkoper, maar daarvoor is het wel nodig om ca. 5-10 gebouwen uit de standaard aanbesteding te halen om te kunnen testen en opschalen (koploperproject)			

Potloodschets / eerste aanzet (concept) roadmap Wisselverwarming

Wisselverwarming	Periode 1 2022-2023	Periode 2 2024-2026	Periode 3 2027-2029	Periode 4 Vanaf 2030
Wisselverwarming (% elektrisch)	61%	70%	80%	90%
	<i>2021: Centrale buis (warm water) = 12%; Gas (hete lucht op spoorstaaf) = 27%</i>			
Beleid & regelgeving	Aanpassen beleid en regelgeving: (1) uitwerken eis dat gas wordt vervangen door elektrisch; (2) uitwerken overweging om wel of geen wisselverwarming te plaatsen.	n.t.b.		
Contractering / inkoop	N.a.v. aangepast beleid: planvorming: (1) om te bouwen wisselverwarming (2) te saneren wisselverwarming.	n.t.b.		
Techniek & proces ontwikkelingen (o.a. innovatie)	-Onderzoek & pilots t.b.v. verbeteren sturing wisselverwarming resulterend in plan van aanpak. -Onderzoek wat de optimale plek is om wissels te verwarmen.	n.t.b.		
Financiering	n.t.b.	n.t.b.		

Vragen bij de roadmaps

- Hoofdvragen Roadmap:
  - 1. Hoe ziet de verduurzaming van TP Energievoorziening er tot 2030 uit? Welke stappen zijn er komende jaren nodig?
  - 2. Welke belemmeringen zijn er in deze route naar 2030 die we moeten overwinnen?
- Op gebied van:
  - Ambities: zijn deze realistisch?
  - Beleid & regelgeving: welke randvoorwaarden? Missen we nog wat?
  - Inkoop / contractering: hoe circulariteit stimuleren, wat helpt?
  - Techniek en proces: benodigde innovaties & maatregelen – wat missen we nog? Welke aanvullende onderzoeken zijn er evt. nodig?
  - Financiering: wat is er nodig om de transitie van de grond te krijgen?
  - Samenwerking: vorm, benodigde samenwerkingsverbanden?

Afsluiting & vervolg

- Juli t/m sept:
  - Nog enkele interviews en/of verdiepingssessies (NB: wilt u nog een verdiepend gesprek, laat het dan even weten!)
  - Uitwerken roadmap en effecten van mogelijke maatregelen
- Sept. t/m okt.: roadmap concept opstellen en toetsen
- Okt. t/m dec.: afronden / vaststellen roadmap

- Website: www.duurzame-infra.nl
- Contact: peter.vanschaik@prorail.nl